

MONITORING ERVARINGEN BOUWREGELGEVING

**Een onderzoek naar de eerste ervaringen in de praktijk
met de per 1-1-2003 gewijzigde bouwregelgeving**

Opdrachtgever:
Ministerie VROM
DG Wonen

Ir. drs. J.W.C. van Gurchom
Ir J.W. Pothuis
Ir R. Bleeker
Damen Bouwcentrum
Delft, 17 november 2003
Versie: db030326

INHOUDSOPGAVE

pagina

1.	Inleiding	1
2.	Analyse enquête resultaten	2
2.1	Respons	2
2.2	Bouwbesluit 2003	3
2.3	Woningwet 2003	4
2.4	Gebruiksvergunning	9
2.5	Aanvullende bouwkundige eisen	10
2.6	Voorlichting	11
2.7	Do's & Don't's nieuwe bouwregelgeving	12
3.	Samenvatting & Conclusies	14
	Bijlage I – Enquête formulier	17

1. INLEIDING

Op 1 januari 2003 zijn de gewijzigde Woningwet (Woningwet 2003) en het geconverteerde Bouwbesluit (Bouwbesluit 2003) in werking getreden. Voor de inwerkingtreding waren er signalen over de moeilijke toegankelijkheid van de bouwregelgeving en over strijdigheden met andere wetten en regels. Dit soort signalen werden niet structureel gemonitord. Met de inwerkingtreding van de Woningwet 2003 en de onderliggende AmvB's heeft de wetgever onder andere beoogd een ontwikkeling in te zetten naar een klantvriendelijkere en toegankelijker bouwregelgeving. Dit document is een verslaglegging van een eerste onderzoek in opdracht van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) naar de ervaringen met de bouwregelgeving in de praktijk.

Voor het onderzoek zijn partijen uit zoveel mogelijk geledingen van de bouwsector benaderd. In eerste instantie is aan de respondenten een enquête gezonden. Vervolgens is bij een aantal respondenten een interview gehouden om meer achtergrondinformatie te krijgen bij de antwoorden van de enquête.

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van een beperkte steekproef. De antwoorden zijn zoveel mogelijk geüniformeerd, waardoor een goede analyse van de antwoorden wordt vereenvoudigd. Uit het onderzoek is een beeld verkregen van de meest belangrijke ervaringen en bevindingen met de nieuwe bouwregelgeving. De resultaten zijn indicatief.

Het onderzoek is uitgevoerd door een onderzoeksteam van Damen Bouwcentrum, dat bestond uit drs. ir J.W.C. van Gurchom (projectleiding, methodiekontwikkeling, rapportage en interviews), ir J.W.Pothuis (expertise bouwregelgeving, methodiekontwikkeling) en ir R. Bleeker (analyse en rapportage).

In hoofdstuk 2 wordt per onderwerp een overzicht gegeven van de analyse resultaten. In hoofdstuk 3 staan de conclusies en de samenvatting en in de bijlage is het enquêteformulier opgenomen.

2. ANALYSE ENQUETE RESULTATEN

2.1 Respons

Er zijn 91 enquêtes verstuurd naar gemeenten en overige partijen. Na enkele weken is een herinnering naar de respondenten gestuurd. In totaal zijn er 49 enquêteformulieren geretourneerd. Er zijn 20 marktpartijen benaderd. Daarvan hebben er 8 aangegeven aan een interview te willen meewerken. In dit onderzoek worden twee groepen onderscheiden: ‘gemeenten’ en ‘overig’. De groep ‘overig’ wordt in dit onderzoek ook wel ‘marktpartijen’ genoemd. Dit is dezelfde groep en bestaat voornamelijk uit commerciële marktpartijen, maar ook bijvoorbeeld de brandweer. In de groep ‘gemeenten’ bevat de respons van medewerkers van bouwen woningtoezicht.

	enquête	interview	totaal
gemeente	41	4	41
marktpartijen	9	8	13
totaal respons	49	12	

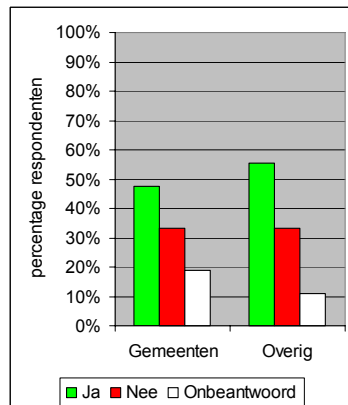
Tabel 1: Aantal respondenten

Veel respondenten hebben ervoor gekozen bij een aantal vragen geen antwoord in te vullen. Uit de interviews blijkt dat er geen antwoord wordt ingevuld omdat men niet dagelijks bezig is met dat betreffende stuk van de bouwregelgeving. Blijkbaar bestaat er een behoefte om ‘geen oordeel’ te kunnen scoren in de vragenlijsten. Om te voorkomen dat een onjuist beeld ontstaat wanneer alleen de beantwoorde vragen worden meegenomen is bij elke vraag het antwoord “onbeantwoord” toegevoegd. De analyse resultaten zijn uitgesplitst naar twee groepen. De eerste groep zijn de gemeenten, de andere groep met ‘overige instellingen’, bestaat uit ondernemingen die betrokken zijn bij de bouwwereld (onder andere adviesbureaus, woningcorporaties, bouwondernemingen etc.). De enquête resultaten worden aangevuld met informatie uit de interviews. Hierna worden de belangrijkste bevindingen per onderwerp beschreven. In totaal hebben 41 gemeenten en 13 marktpartijen meegewerkt aan het onderzoek.

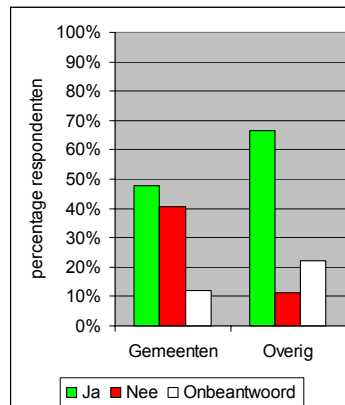
Dit hoofdstuk is verder als volgt opgebouwd. Eerst worden de resultaten gegeven aan de hand van de beantwoording van de vragen over het Bouwbesluit. Dan volgt het deel over de Woningwet, de Welstandsnota, gebruiksvergunningen, aanvullende bouwkundige eisen, voorlichting en de ‘do’s & don’t’s’ van de nieuwe bouwregelgeving.

2.2 Bouwbesluit 2003

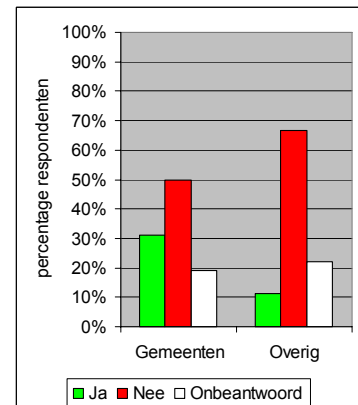
De respondenten is gevraagd naar hun eerste ervaringen met de gewijzigde (tabel)structuur van het Bouwbesluit 2003. Ongeveer de helft van de respondenten vindt de nieuwe tabelstructuur een duidelijke verbetering (figuur 1). Meer dan de helft vindt ook dat door de nieuwe tabelstructuur het Bouwbesluit toegankelijker is geworden. Toch vindt nog een aanzienlijk deel van met name de gemeenten dat nog veel gezocht moet worden (figuur 2).

Figuur 1: Ervaart u de nieuwe (tabel) structuur van het Bouwbesluit als een verbetering t.o.v. het Bouwbesluit 1992?

Figuur 2: Is het bouwbesluit volgens u door de tabelstructuur beter toegankelijk? (Kunt u dingen makkelijker vinden?)

Figuur 3: Vindt u de teksten van de Bouwbesluitartikelen beter leesbaar?

Het bedrijfsleven is positiever over de veranderingen dan de gemeenten, vooral als het gaat om de toegankelijkheid. De leesbaarheid waarden zij duidelijk minder dan de gemeenten (figuur 3). Sowieso ervaren de respondenten de leesbaarheid als een knelpunt. De leesbaarheid wordt door de respondenten afhankelijk geacht van twee factoren.

In de eerste plaats wordt het Bouwbesluit als een juridisch stuk ervaren. Voor mensen die geen juridische achtergrond hebben zijn de teksten daarom vaak moeilijk te doorgronden. Daarnaast is de leesbaarheid afhankelijk van het aantal verwijzingen. Deze zijn talrijk en daarom wordt het lastig gevonden om via die verwijzingen de juiste artikelen en regels te vinden. In de interviews is overigens de verwachting uitgesproken dat in de toekomst de leesbaarheid niet zal toenemen. Men ervaart het kennelijk als een 'noodzakelijk kwaad' dat een wettekst moeilijk leesbaar is. Enkele geïnterviewden geven aan dat de nummering van tabellen en artikelen in het Bouwbesluit beter op elkaar zou kunnen worden afgestemd. Dat vereenvoudigt het zoeken. Architecten en gemeenten geven in de interviews aan dat het vooral bij plannen met meerdere gebruiksfuncties lastig is te bepalen welke eisen van toepassing zijn.

De respondenten is gevraagd naar de mate waarin de prestatie-eisen voor utiliteitsbouw worden toegepast. Hieruit blijkt dat bijna 80% ervaring heeft opgedaan met deze prestatie-eisen (zie tabel 2). Een aantal respondenten geeft aan nog niet met deze prestatie-eisen te hebben gewerkt. Een oorzaak kan zijn dat deze respondenten nog niet met een dergelijk project te maken hebben gehad. Tevens heeft een deel van de respondenten de vraag niet ingevuld, hetgeen dezelfde oorzaak kan hebben.

		Percentage respondenten	Aantal respondenten
Gemeenten	Ja	61,9%	26
	Soms	16,7%	7
	Nee	4,8%	2
	Onbeantwoord	16,7%	7
Overig	Ja	66,7%	6
	Soms	0,0%	0
	Nee	22,2%	2
	Onbeantwoord	11,1%	1

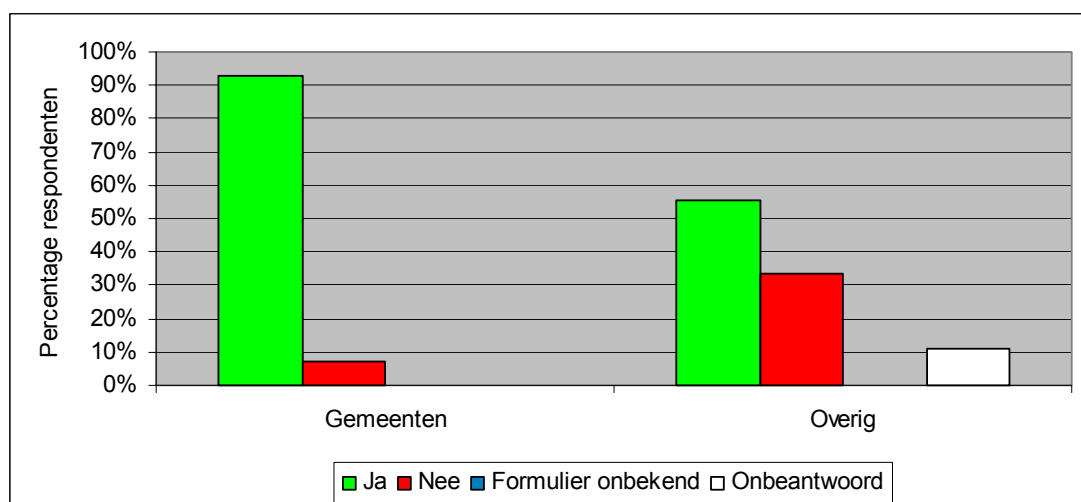
Tabel 2: Werkt u nu met de prestatie-eisen voor utiliteitsbouw?

2.3 Woningwet 2003

Naast het Bouwbesluit 2003 is per 1 januari ook de Woningwet 2003 van kracht geworden. De respondenten is gevraagd naar hun eerste ervaringen met de Woningwet 2003 op een aantal cruciale veranderingen, bijvoorbeeld de gefaseerde bouwvergunning, het besluit indieningsvereisten aanvraag bouwvergunning (BIAB), het nieuwe welstandsbeleid, het bouwvergunningvrij bouwen en de lichte bouwvergunningsplicht.

Standaard aanvraagformulier (BIAB)

In figuur 4 is te zien dat vrijwel alle respondenten bekend zijn met het standaard aanvraagformulier. Een aantal respondenten geeft aan nog niet met het wettelijk vastgestelde formulier te werken. Er zijn enkele gemeenten die het formulier van VNG nog gebruiken of met een eigen variant op het wettelijk formulier werken. Tevens geeft één enkele gemeente aan een eigen formulier voor een schetsplan te gebruiken. Deze gemeente gaf daarbij niet aan wat precies onder 'schetsplan' wordt verstaan. Dat betekent dat in een enkel geval de behoefte bestaat meerdere formulieren te gebruiken. De groep niet-gemeenten geeft aan dat zij het formulier gebruiken dat beschikbaar wordt gesteld door de betreffende gemeente.

Figuur 4: Hanteert u alleen het wettelijk vastgesteld standaard aanvraagformulier?

Wordt vervolgens bekeken of de gemeenten de voor hen relevante informatie kunnen opvragen met het formulier, dan blijkt dat 79% van de respondenten tevreden is over de informatie die met het formulier kan worden opgevraagd. De overige respondenten geeft aan ook andere informatie te willen opvragen, maar door geen van deze respondenten wordt aangegeven om wat voor soort informatie het dan gaat.

Gefaseerde bouwvergunning

In de Woningwet 2003 is de zogenaamde gefaseerde bouwvergunning geïntroduceerd. Drieënveertig procent van de gemeenten ervaart de gefaseerde bouwvergunning als een vooruitgang en vierenveertig procent van de marktpartijen vindt het een verbetering (tabel 3). Een vrij grote groep heeft nog geen ervaring opgedaan met de gefaseerde bouwvergunning, waardoor zij daarover nog geen oordeel hebben kunnen vormen.

		Percentage respondenten	Aantal respondenten
Gemeenten	Ja	43%	18
	Nee	43%	18
	Overig	14%	1
Overig	Ja	44%	4
	Nee	22%	2
	Overig	33%	3

Tabel 3: In de woningwet is de zogenaamde twee fasen-structuur ingevoerd. Vindt u deze structuur een verbetering¹?

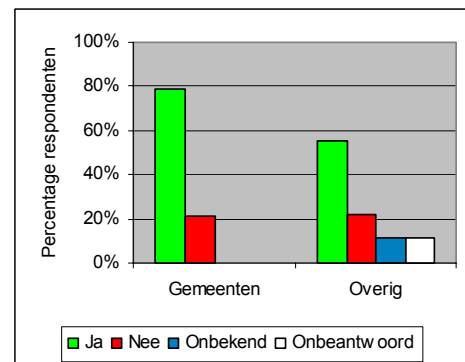
Wordt dieper ingezoomd op de gefaseerde bouwvergunning, dat blijken vooral de scherpere termijnen als een obstakel ervaren te worden door de gemeenten. In het verleden kenden zij vaak het vooroverleg. De 1^e fase bouwvergunning wordt als een formalisering van het vooroverleg ervaren, zij het met een wettelijke termijn. Een aantal respondenten geeft aan de methode van vooroverleg (de situatie zoals het was voor 1 januari 2003) te prefereren boven de gefaseerde bouwvergunning. In de interviews wordt opgemerkt dat er feitelijk weinig veranderd is. Er is eigenlijk alleen een termijn aan het vooroverleg gekoppeld. Uit de interviews wordt ook duidelijk dat de marktpartijen positief zijn over de gefaseerde bouwvergunning. Doordat de termijnen helderder en korter zijn, kunnen tijd en kosten worden bespaard.

¹ De antwoord categorie overig omvat de volgende antwoorden: ‘Onbekend’, ‘Nog geen ervaring mee’ en ‘Onbeantwoord’.

Indieningsvereisten (BIAB)

Met de Woningwet 2003 is ook het Besluit Indieningsvereisten Aanvraag Bouwvergunning (BIAB) van kracht geworden. Hierin is opgenomen welke informatie door een gemeente bij een bouwaanvraag geeist mag worden. Daarmee is wettelijk vastgelegd welke informatie wel, maar ook wat dus niet gevraagd mag worden aan de vergunningaanvrager. De indieningsvereisten vindt men over het algemeen een verbetering van de Woningwet 2003, zie figuur 5.

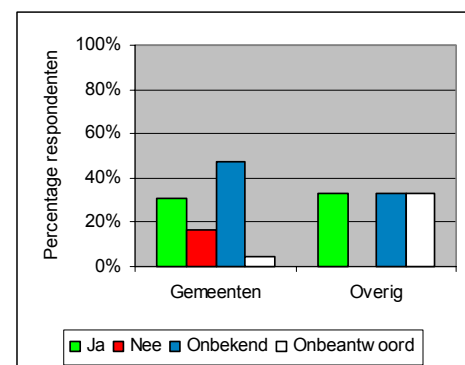
In het commentaar geven de gemeenten aan de indieningsvereisten vooral erg duidelijk te vinden. Een enkele gemeente plaatst wel de kanttekening dat de indieningsvereisten er in een aantal gevallen voor zorgen dat bij simpele plannen de aanvrager informatie moet aanleveren die niet nodig is, maar die op grond van het BIAB wel gevraagd mag worden.

Figuur 5: Ervaart u de indieningsvereisten van de Woningwet 2003 als een vooruitgang?

Welstandsnota

Om te zien in hoeverre er ervaring is opgedaan met het vernieuwde welstandsbeleid is de respondenten gevraagd naar hun ervaring met de welstandsnota. In veel gevallen zijn gemeenten nog druk met het samenstellen van die nota. Dit vertaalt zich in 70% van de respondenten die deze vraag niet heeft ingevuld of heeft aangegeven er nog mee onbekend te zijn. Dit heeft ook tot gevolg dat marktpartijen nog weinig ervaring hebben opgedaan met het nieuwe welstandsbeleid. In het vervolgonderzoek zal gevraagd worden naar het aantal gemeenten waar de marktpartijen ervaring hebben opgedaan met het nieuwe welstandsbeleid.

Figuur 6: Ervaart u de welstandsnota van de nieuwe Woningwet als een vooruitgang?

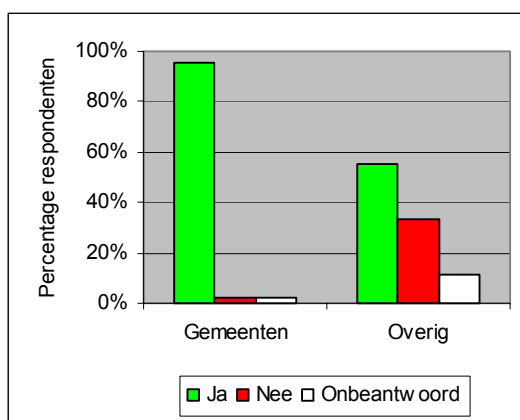
In de interviews wordt aangegeven dat het bouwvergunningsvrij bouwen wel eens botst met het begrip 'onder architectuur gebouwd'. Tevens wordt aangegeven dat bij het opstellen van een welstandsnota men wel eens geremd wordt door het begrippenkader en vormentaal van de welstandscommissie. Dan blijkt objectiveren van criteria erg lastig.

Enkele marktpartijen stellen dat een objectieve welstandsnota geld kan opleveren. Immers, welstand zorgt regelmatig voor vertraging bij projecten die bij een objectievere welstandsstoets te voorkomen is. Dit is ook het doel van het rijksbeleid om te komen tot een objectiever gemeentelijk welstandsbeleid.

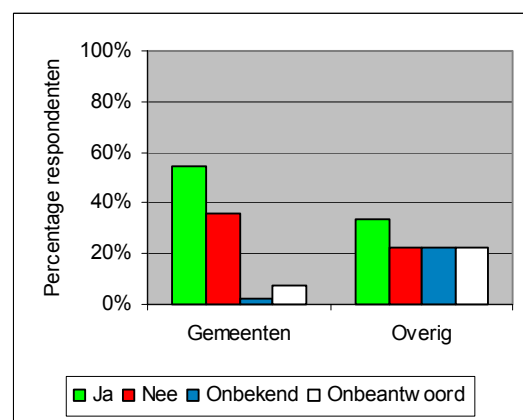
Lichte bouwvergunning en bouwvergunningvrij bouwen (Bblb)

In de Woningwet 2003 is de zogenaamde lichte bouwvergunningplicht opgenomen. Tevens is de categorie bouwvergunningvrije bouwwerken opnieuw gedefinieerd en verruimd. Een en ander is vastgelegd in een AmvB, het Besluit bouwvergunningvrije en lichtbouwvergunningplichtige bouwwerken (Bblb).

Ruim de helft van de gemeenten staat positief tegenover de invoering van de lichte bouwvergunning. Eenderde van de gemeentelijke respondenten heeft haar reserves ten aanzien van de lichte bouwvergunning. De behandeltermijn van 6 weken is volgens hen te kort en de criteria voor het aanvragen van een lichte bouwvergunning zijn nauwelijks aan burgers uit te leggen. Van de marktpartijen blijkt 1/5 deel nog onbekend te zijn met het fenomeen van de lichte bouwvergunning.

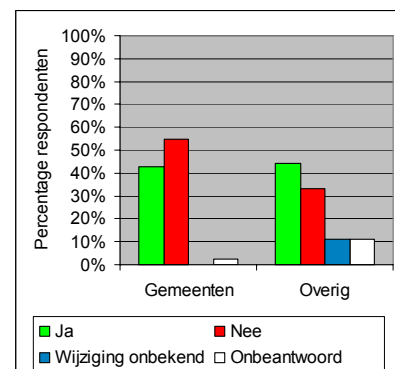
Figuur 7: Heeft u in uw werk te maken gehad met licht vergunningplichtige bouwwerken?

Figuur 8: Ervaart u de lichte bouwvergunning als een vooruitgang?

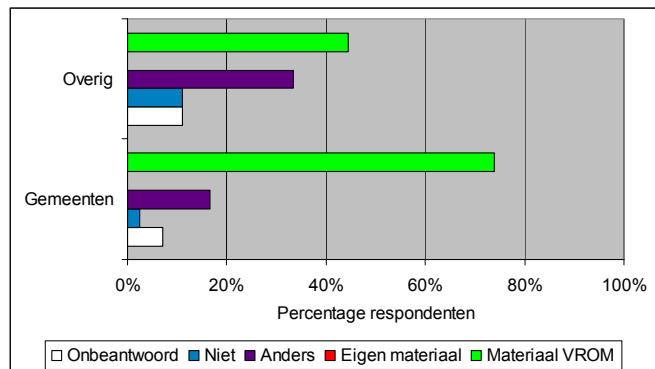
Een dikke 40% van de gemeenten vindt de categorie bouwvergunningvrije bouwwerken een verbetering. Toch is bijna de helft minder positief over deze categorie. Dit wordt volgens hen niet veroorzaakt door de categorie zelf, die is zelfs beter geformuleerd dan in het verleden (de categorie meldingplichtige bouwwerken). Uit de interviews wordt duidelijk dat het Bblb nauwelijks aan burgers is uit te leggen, daarom vinden zij het geen verbetering. Gemeenten geven in de interviews ook aan dat zij vrezen dat dit een extra beslag zal leggen op de capaciteit voor het nemen van maatregelen tegen onterecht bouwvergunningvrij gebouwde bouwwerken. Hoe dit uitpakt zal zich in de toekomst moeten bewijzen. Het verdient aanbeveling om de bekendheid van burgers met de voorschriften aan een nader onderzoek te onderwerpen.

Verder geeft een viertal gemeenten aan dat zij vrezen dat de kwaliteit van de gebouwde omgeving af zal nemen door de vergunningvrije bouwwerken.

Figuur 9: In de Woningwet 2003 is de categorie vergunningvrije bouwwerken aangepast. Vindt u deze aanpassing een verbetering?

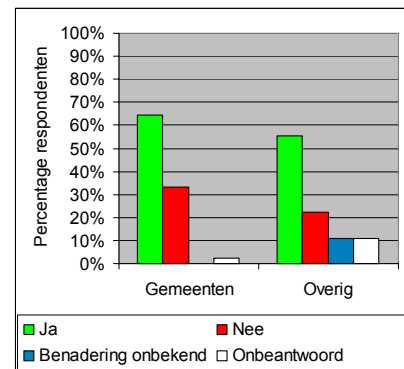
Uit figuur 10 blijkt dat het voorlichtingsmateriaal over het vergunningsvrij bouwen veel wordt gebruikt. 74% van de gemeenten gebruikt alleen het materiaal van VROM, de 17% die “anders” heeft ingevuld gebruikt het voorlichtingsmateriaal van VROM naast eigen materiaal. Er is geen enkele gemeente die alleen van eigen voorlichtingsmateriaal gebruik maakt. Ook de groep ‘overig’ maakt veel gebruik van het VROM materiaal, al dan niet naast eigen voorlichtingsmethoden.

Figuur 10: Hoe ondersteunt u burgers die met vragen komen over vergunningvrij bouwen?

Bij het bouwvergunningvrij bouwen is gebruik gemaakt van de zogenaamde voorkant/achterkant benadering. Uit deze benadering volgt dat aan de achterzijde van de woning meer bouwvergunningvrij gebouwd mag worden dan aan de voorzijde.

De voorkant/achterkant benadering is in de meeste gevallen duidelijk volgens zowel de gemeenten als de groep bedrijven en overheden. Er zijn in de praktijk echter situaties waar de voorkant/achterkant benadering problemen geeft. Dit is het geval wanneer niet direct duidelijk is wat de voorkant en/of de achterkant van de woning is (voordeur op een vreemde plaats, versprongen gevels, meerdere rooilijnen).

Figuur 11: Vindt u de voorkant/ achterkant benadering helder?

Voor wat betreft de toepassing van het Bblb blijkt dat gemeenten zich zorgen maken over de toegankelijkheid en begrijpelijkheid van de bouwvoorschriften voor de burger. Zodoende kunnen vragen door respondenten vanuit verschillend perspectief zijn ingevuld: vanuit de burger of vanuit de eigen beroepspraktijk. Er is getracht dit verschil in de analyse zoveel mogelijk naar voren te brengen.

2.4 Gebruiksvergunning

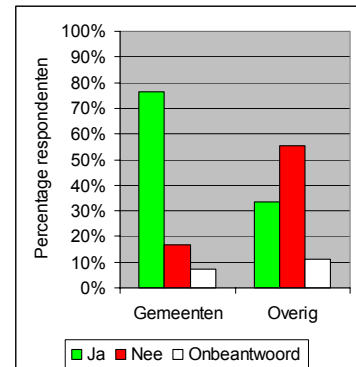
Veel gemeenten ervaren de gebruiksvergunning als een specifiek onderdeel van de bouwregelgeving. Het brandveilig gebruik van gebouwen staat in een grote belangstelling. Daarom is de respondenten gevraagd naar hun ervaring met de gebruiksvergunning en de toepassing van de regels voor brandveiligheid.

Voor de meeste afdelingen Bouw- en Woningtoezicht van gemeenten is het bekend in welke gevallen er een gebruiker over een gebruiksvergunning dient te beschikken (figuur 12). De BWT-ers die daarmee niet bekend zijn geven aan dat dit komt, omdat de gebruiksvergunningverlening gemandateerd is aan de brandweer. De gemeenten die aangeven dat het wel duidelijk is, geven in het commentaar aan dat het duidelijk vermeld staat in de gemeentelijke Bouwverordening.

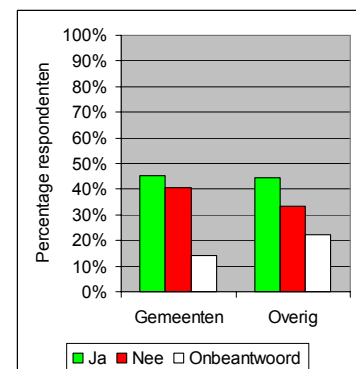
Uit de interviews blijkt dat een aantal marktpartijen zich bij verschillende gemeenten geconfronteerd ziet met verschillende eisen op het gebied van brandveiligheid. Hieruit kan worden afgeleid dat brandveiligheid voor zowel bestaande gebouwen als nieuwbouw afhankelijk is van de plaatselijke situatie.

Bijna de helft van de gemeenten (Bouw- en Woningtoezicht) heeft aangegeven bekend te zijn met de eisen waaraan een gebouw moet voldoen om een gebruiksvergunning te kunnen verlenen. In de overige gevallen is de gebruiksvergunningverlening (of delen ervan) meestal gemandateerd aan de brandweer.

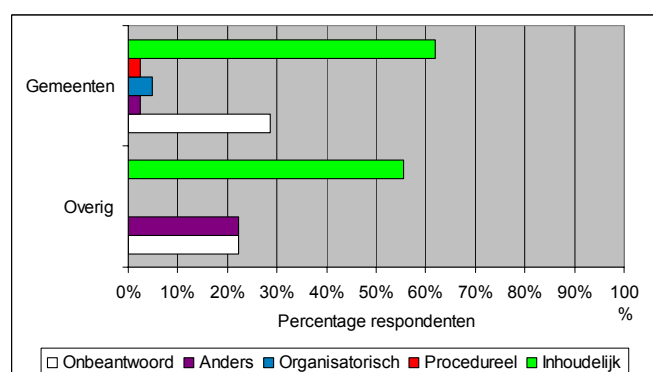
Uit figuur 14 blijkt dat het merendeel van de respondenten de gebruiksvergunning hoofdzakelijk inhoudelijk vraagstuk vindt. Slechts enkele respondenten vinden de nadruk bij gebruiksvergunningen liggen op een goede organisatie of op een goede procedurele aanpak.

Figuur 12: Is voor u duidelijk in welke gevallen er voor een gebouw een gebruiksvergunning moet worden aangevraagd?

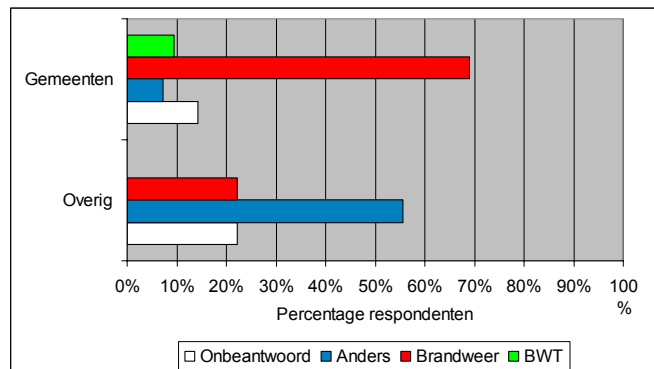

Figuur 13: Is voor u duidelijk aan welke eisen moet worden voldaan?

Figuur 14: Van welke aard vindt u de gebruiksvergunning vooral?

Volgens de meeste respondenten van de gemeenten dient de gebruiksvergunning door de brandweer verleend te worden. Twee respondenten uit een behoefte aan meer samenwerking tussen de brandweer, Bouw- en Woningtoezicht. Opvallend in de beantwoording van deze vraag zijn de alternatieve oplossingen waarmee de respondenten kwamen voor het verlenen van gebruiksvergunningen.

Figuur 15: Wie zou volgens u gebruiksvergunningen moeten verlenen?

Er wordt geopteerd voor een onafhankelijke, niet gemeentelijke instantie die gebruiksvergunningen vertrekt, het vaststellen van landelijke criteria in plaats van in de lokale bouwverordeningen en het opnemen van eisen voor brandveilig gebruik in de bouwvergunning. Een aantal geïnterviewden ervaren een spanningsveld tussen de brandweer en Bouw- en Woningtoezicht. Dit uit zich in gesteggel over van toepassing zijnde regels en de bijbehorende oplossingen. Soms leidt dit tot maatregelen die niet strikt noodzakelijk zijn, maar wel veel geld kosten. Ten aanzien van de gebruiksvergunning wordt aangegeven dat er teveel gedacht wordt vanuit het controleren en handhaven van de eisen en niet vanuit het leveren van praktische oplossingen. De vergunningverlener zou veel klantvriendelijker en pragmatischer te werk moeten gaan, niet door het geven van adviezen maar wel door het geven van tips.

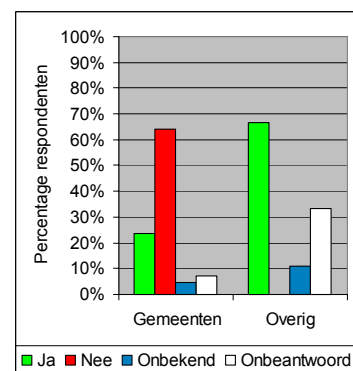
2.5 Aanvullende bouwkundige eisen

De respondenten is gevraagd of zij in de praktijk regelingen en verordeningen tegen komen waarin bouwkundige eisen zijn verwoord. In dit onderzoek zijn dit 'aanvullende bouwkundige eisen genoemd'.

De meerderheid van de gemeenten komt in de dagelijkse praktijk geen aanvullende bouwkundige eisen tegen. Ongeveer een kwart van de gemeenten komt die wel tegen in bijvoorbeeld wetgeving, maar ook in de lokale bouwverordening (zie figuur 16). De verordeningen en wetgeving waarin zij andere eisen tegen komen zijn onder andere:

- Bouwverordening
- Drank en horecawet
- Wet ziekenhuisvoorzieningen
- Wet milieubeheer
- ARBO

De marktpartijen worden vaker geconfronteerd met aanvullende eisen. Circa 60% geeft aan dat dit in de praktijk het geval is. Daarbij moet worden aangetekend dat een aantal van de hierboven genoemde AmvB's geen rol mag spelen bij de beoordeling van de bouwvergunning.

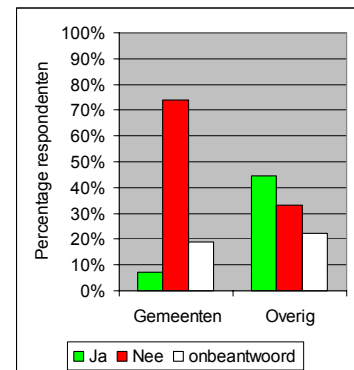

Figuur 16: Heeft u in uw praktijk te maken met verordeningen of andere aan de bouwregelgeving gerelateerde regelingen waarin aanvullende bouwkundige eisen worden gesteld?

Aanvullende eisen in andere regelgeving dan het Bouwbesluit 2003 hoeven geen problemen op te leveren als er geen tegenstrijdigheid tussen die regels onderling bestaat. Daarom is de respondenten gevraagd of zij in de praktijk van dergelijke tegenstrijdigheden tegen komen.

De gemeentelijke respondenten komen in de praktijk nauwelijks tegenstrijdige regelgeving tegen (figuur 17).

De marktpartijen geven aan dat zij vaker met tegenstrijdige regels te maken krijgen. Analyse van de reacties van de

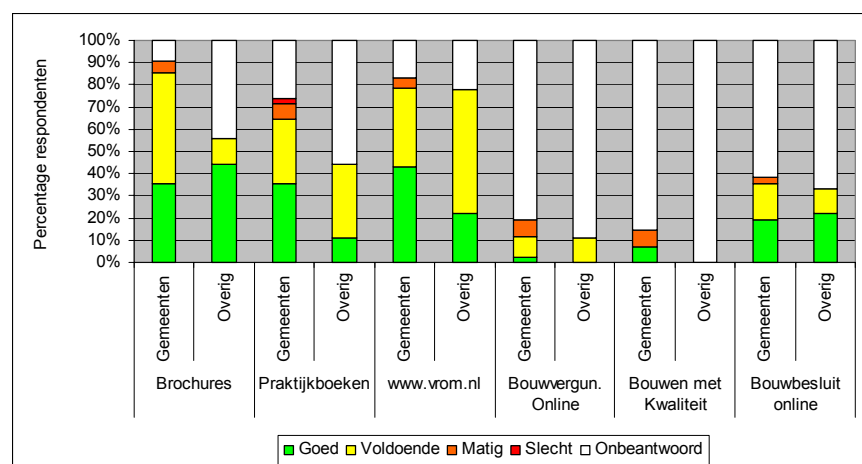
Figuur 17: Krijgt u in de praktijk te maken met strijdigheden tussen nadere aanvullende regels en het Bouwbesluit?

respondenten laat zien dat de tegenstrijdigheden die zij ervaren feitelijk geen tegenstrijdigheden zijn, maar aanvullende eisen die door een afdeling Bouw- en Woningtoezicht of brandweer worden opgelegd. Wanneer wordt bekeken welke tegenstrijdigheden de respondenten tegenkomen dan blijkt dat er in een aantal gevallen strijdige aanvullende eisen worden opgelegd door de gemeenten.

2.6 Voorlichting

Bij de introductie van de Woningwet 2003 en het Bouwbesluit 2003 heeft het Ministerie van VROM veel informatie beschikbaar gesteld. Die informatie is op verschillende manieren aangeboden. Deze vraag is erop gericht te achterhalen in hoeverre de respondenten bekend zijn met dit materiaal en het hanteren bij hun werkzaamheden. Tevens is gevraagd naar een oordeel over dit materiaal en de rol van VROM bij de voorlichtingsactiviteiten.

Uit figuur 18 blijkt dat vooral de brochures en de website van VROM veel gebruikt worden als voorlichtingsmiddelen. Ook de praktijkboeken worden veelvuldig gebruikt. De nieuwsbrief “Bouwen met Kwaliteit” daarentegen heeft bijna geen be-

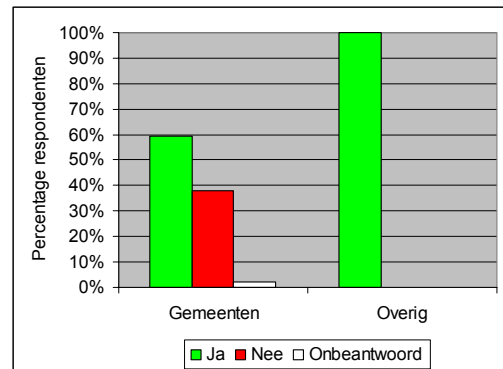

Figuur 18: Van welke voorlichtingsmiddelen maakt u gebruik en wat is uw oordeel hierover?

kendheid. Geen enkele respondent uit de groep overig kent de brochure en slechts 15% van de gemeenten weet van het bestaan af. Deze nieuwsbrief wordt in een oplage van 3000 stuks verspreid. Van de 15% die de nieuwsbrief kent, vindt de helft de kwaliteit van deze nieuwsbrief matig. Ook de database Bouwvergunningen online geniet weinig bekendheid, maar het oordeel van de gebruikers hierover is positiever.

Op de vraag of de rijksoverheid voldoende voorlichtingsmateriaal beschikbaar heeft gesteld stellen de marktpartijen unaniem tevreden te zijn hierover. Van de gemeenten is 60% tevreden over de hoeveelheid voorlichting van de wijzigingen in de bouwregelgeving vanuit de rijksoverheid, zie figuur 19.

De gemeenten die daarover niet tevreden zijn hebben hun antwoord beredeneerd vanuit de burger, zo blijkt uit de toelichting die gemeenten bij deze vraag hebben gegeven. Dit is een aandachtspunt voor de formulering van deze vraag in het vervolgonderzoek. Zo weet de burger bijvoorbeeld vaak niet welk type vergunning hij nodig heeft of wanneer iets wel of niet vergunningsvrij gebouwd mag worden. Soms lijkt iets bouwvergunningvrij, maar wordt vervolgens niet aan een van de kenmerken van het Bblb voldaan, waardoor er alsnog sprake is van een lichte bouwvergunningplicht. Dit geldt bijvoorbeeld voor bepaalde maten en de anti-cumulatieregulering.

Figuur 19: Vindt u dat er voldoende voorlichting door de rijksoverheid is geweest rond de Woningwet en het Bouwbesluit?

De vraag of de mensen in de organisatie van de respondenten een opleiding hebben gevolgd over de nieuwe bouwregelgeving beantwoorde vrijwel iedereen met ja.

2.7 Do's & Don't's nieuwe bouwregelgeving

In de enquête was de vraag opgenomen waarbij de respondenten werd gevraagd hun top 3 van verbeteringen in de nieuwe bouwregelgeving op te schrijven alsmede een top 3 van de punten die men het liefste geschrapt zou zien. Deze laatste vraag is gesteld met een veelgehoorde roep om deregulering en vermindering van regels. Uit deze top 3 is voor de gemeenten een top 5 samengesteld. Een top 5 samenstellen was niet mogelijk voor de groep overig omdat deze groep een gering aantal respondenten telt en de antwoorden zeer uiteenlopen.

Top 5 verbeteringen van het nieuwe bouwregelgeving (gemeenten):

1. Indieningsvereisten
2. Categorieën bouwwerken / gebruiksfuncties
3. Vergunningsvrij bouwen
4. Opzet Bouwbesluit 2003 (tabelvorm)
5. Welstandstoezicht / Welstandsnota

Top 5 te schrappen onderdelen

1. Vergunningsvrij bouwen (gedeeltelijk)
2. 2 fasen structuur aanvraag bouwvergunning
3. EPN
4. Leesbaarheid / taalgebruik
5. Onderscheid tussen licht en regulier vergunningplichtig

Het Besluit indieningsvereisten aanvraag bouwvergunning (BIAB) is de winnaar van deze poll. Dat is op zich logisch. Er was in het verleden veel onduidelijkheid zowel bij gemeenten

als bij de vergunningaanvragers over de informatie die ingediend moest worden bij de bouw-aanvraag. Het BIAB verschaft hierin helderheid voor alle partijen.

Wat direct opvalt in de top 5, is dat vergunningsvrij bouwen zowel in het lijstje met verbeteringen als te schrappen punten voorkomt. Wanneer men kijkt naar de vraag over vergunningsvrij bouwen (figuur 9) dan ziet men een zelfde beeld, ca. 40% vindt vergunningsvrij bouwen een verbetering, terwijl ca. 60% het juist liever weer ziet verdwijnen. Overigens vinden niet alle respondenten dat de categorie vergunningsvrij geheel hoeft te verdwijnen, een aantal vindt het voldoende als de hoeveelheid vergunningsvrij te bouwen categorieën wordt ingeperkt.

Anders dan wat bleek bij de vragen over de nieuwe tabelstructuur van het Bouwbesluit 2003 (figuren 1 en 2) blijkt uit de top 5 dat de herstructurering van het Bouwbesluit een positief resultaat heeft gehad. Zowel de opzet van het Bouwbesluit als de categorie indeling / indeling in gebruiksfuncties komt in de top 5 voor.

Het laatste punt van de top 5 verbeteringen betreft het welstandstoezicht, dit is opvallend aangezien de meeste respondenten de directe vragen over het welstandsbeleid onbeantwoord hebben gelaten. Waarschijnlijk zien de respondenten de welstandsnota wel als een vooruitgang maar hebben er zelf in de dagelijkse praktijk weinig mee te maken.

In de top 5 van te schrappen onderdelen staan twee onderdelen die nieuw zijn in de Woningwet 2003; de 2 fasen structuur en het onderscheid tussen licht en regulier vergunningplichtig bouwen. Bij de directe vragen naar deze onderwerpen (zie figuur 7 en de tabellen 2 & 3) blijkt dat daar de antwoorden van de respondenten verdeeld zijn. Een deel van de respondenten vindt de verbetering goed of in ieder geval acceptabel. Een groot deel die de vragen naar deze onderwerpen met “nee” heeft beantwoord ziet graag dat ze meteen weer worden afgeschaft.

3. SAMENVATTING & CONCLUSIES

Algemeen

Op 1 januari 2003 zijn de gewijzigde Woningwet en het geconverteerde Bouwbesluit in werking getreden. Dit onderzoek had tot doel het in kaart brengen van de eerste ervaringen met het werken met de gewijzigde bouwregelgeving in de praktijk. Daarvoor zijn een ca. 50 enquêtes uitgezet en 12 interviews gehouden, bij gemeenten en marktpartijen. Telkens zijn personen benadert die in hun dagelijkse praktijk met de bouwregelgeving werken. Dit ervaringsonderzoek is een eerste moment opname. In de toekomst zullen de ervaringen met de bouwregelgeving regelmatig gemonitord worden.

Woningwet 2003

De eerste ervaringen met de Woningwet 2003 zijn voorzichtig positief. De meeste verandering worden ervaren als positief, maar men is iets minder positief over het bouwvergunningvrij bouwen. Hierna wordt ingegaan op de belangrijkste veranderingen in de Woningwet 2003.

Vergunningsvrij en licht bouwvergunningplichtig bouwen (Bblb)

De categorie bouwvergunningvrije bouwwerken is verruimd. Professionals ervaren dit als een verbetering, maar toch is men voorzichtig met het positieve oordeel. Er is nu meer vrijheid voor burgers om kleine bouwwerkzaamheden zonder bouwvergunning uit te voeren. Enerzijds bevrijdt dit de gemeenten van veel werk dat in mineure bouwplannetjes zit. Soms moet daarvoor wel veel worden uitgelegd aan de burger over wanneer iets nog wel en wanneer niet meer bouwvergunningvrij is en daardoor een lichte bouwvergunning nodig blijkt. Tevens vrezen een aantal gemeenten voor een toename van de handhavinglast in de toekomst daar waar het ten onrechte zonder bouwvergunning gebouwde bouwwerken betreft.

Gefaseerde bouwvergunning

De marktpartijen zijn enthousiast over de gefaseerde bouwvergunning. Vooral bij complexe bouwplannen bespaart deze aanpak veel tijd en dus geld. Zij vinden het prettig dat er nu een vaste termijn is voor het behandelen van een eerste fase bouwvergunning. Dit wordt ervaren als een stuk zekerheid.

De eerste fase is vergelijkbaar met wat voor de invoering van de gefaseerde bouwvergunning het vooroverleg werd genoemd. Gemeenten vinden de termijn die nu met de eerste fase is gemoeid, ten opzichte van het vooroverleg waar geen wettelijke termijn voor bestond, soms (te) krap. Het vooroverleg is grotendeels verdwenen, hoewel een enkele gemeente daar toch is aan blijven vasthouden. In het vervolgonderzoek zal gekeken worden of inzicht kan worden gekregen in de oorzaak daarvan.

Welstand

Uit de enquête blijkt dat het invoeren van een welstandsnota als positief wordt gezien. Vooral nog is er weinig ervaring opgedaan met de welstandsnota, omdat deze bij veel gemeenten nog in ontwikkeling is. Marktpartijen zien de welstandsnota met interesse tegemoet, omdat zij ervan uitgaan dat een objectiever welstandbeleid hen proceduretijd zal besparen.

Daar waar reeds een aanvang is genomen met de welstandsnota blijkt, vinden respondenten het lastig om een goede vertaalslag te maken van het oude welstandsbeleid naar meer geobjectiverde criteria.

Indieningsvereisten

Zowel marktpartijen als gemeenten ervaren de indieningsvereisten als de belangrijkste verbetering van de nieuwe bouwregelgeving. Bij de directe vraag ernaar sprak bijna 80% van de respondenten zich positief uit over de indieningsvereisten. Dit werd vervolgens nog eens bevestigd door de top 5 van verbeteringen waar de indieningsvereisten op de eerste plek staan. De indieningsvereisten scheppen duidelijkheid voor gemeenten en vergunningaanvrager. Het voorkomt veel onnodige discussie.

Bouwbesluit 2003

Met de invoering van de Woningwet 2003 is ook het Bouwbesluit 2003 van kracht geworden. Ten opzichte van de vorige versie is het Bouwbesluit een nieuwe opzet van de structuur die tot doel heeft de toegankelijkheid en leesbaarheid te vergroten.

De nieuwe tabelstructuur tezamen met de indeling in gebruiksfuncties heeft gezorgd voor een betere toegankelijkheid van het Bouwbesluit. Dit wordt positief ervaren. Zowel bij het ontwerpen als bij het toetsen van bouwaanvragen is het soms lastig de juiste gebruiksfunctie vast te stellen. Ook bij meerdere gebruiksfuncties vindt men het lastig te bepalen welke eisen (tabellen) allemaal van toepassing zijn. Vanuit de ontwerpwereld wordt aangegeven dat het Bouwbesluit uitstekend toe te passen is om bouwplannen te toetsen en te controleren, maar dat het slecht bruikbaar is als ontwerpleidraad.

De leesbaarheid vindt men nog niet verbeterd. De teksten worden als sterk juridisch ervaren en is moeilijk te doorgronden voor nieuwkomers, leken en mensen die slechts af en toe met het bouwbesluit werken. Dit uit zich in interpretatievraagstukken. De verwachting van de professionals is dat de leesbaarheid in de toekomst niet zal verbeteren.

Overig

Gebruiksvergunningen

Gemeenten hebben de wettelijke taak toe te zien op de wetgeving rond brandveiligheid en brandveilig gebruik van gebouwen. Er bestaat voldoende duidelijkheid over de gevallen waarin een gebruiksvergunning vereist is. Met name marktpartijen vinden het echter niet altijd even duidelijk aan welke eisen voldaan moet worden. Dit leidt bij marktpartijen tot het beeld dat Bouw- en Woningtoezicht en brandweer niet altijd consequent zijn in de eisen die worden gesteld. Anderzijds beschouwen brandweer en Bouw- en Woningtoezicht dit als het resultaat van het maatwerk dat zowel bij nieuwbouw als bestaande bouw geleverd moet worden. Vrijwel alle respondenten zien het verlenen van gebruiksvergunningen als een inhoudelijk vraagstuk, niet als een procedureel of organisatorisch vraagstuk.

Circa 70% van de gemeenten (exclusief brandweer) vindt dat gebruiksvergunningen door de brandweer verstrekt en gecontroleerd moeten worden. Bij de marktpartijen vindt dat 1/5 van de respondenten. De helft van de marktpartijen komt met alternatieve oplossingen voor de gebruiksvergunning: verstrekking door een onafhankelijke, niet gemeentelijke instantie, het vaststellen van landelijke criteria in plaats van in de lokale bouwverordeningen en het opnemen van eisen voor brandveilig gebruik in de bouwvergunning. Veel marktpartijen spraken de nadrukkelijke wens uit voor een betere afstemming tussen brandweer en Bouw- en Woningtoezicht.

Aanvullende bouwkundige eisen en strijdigheden bouwregelgeving

In de media wordt vaak gesproken over tegenstrijdige regelgeving. Daarom is in dit onderzoek de respondenten gevraagd of zij in de praktijk tegenstrijdigheden tegenkomen en zo ja, wat de aard van die tegenstrijdigheden is. De bouwregelgeving lijkt coherent en in de praktijk bestaan niet veel tegenstrijdigheden. Althans, als afgegaan wordt op de hoeveelheid tegenstrijdigheden die de respondenten noemen. De respondenten geven aan dat door het bedenken van creatieve oplossingen schijnbare tegenstrijdigheden zijn op te lossen. Een aantal marktpartijen wordt in de praktijk geconfronteerd met aanvullende eisen die gemeenten stellen ten opzichte van het Bouwbesluit.

Voorlichtingsmateriaal

Het materiaal dat door VROM verstrekt wordt, wordt over het algemeen veel gebruikt en goed gewaardeerd. Vooral de brochures en de website van VROM worden veel geraadpleegd. Deze middelen worden ook in de communicatie naar de burgers gebruikt. Ook de praktijkboeken worden door de professionals veelvuldig gebruikt.

De nieuwsbrief "Bouwen met Kwaliteit" is bij deze groep respondenten vrijwel onbekend en wordt matig beoordeeld. Ondanks een oplage van 3000 stuks vindt deze nieuwsbrief niet zijn weg naar deze respondenten.

BIJLAGE I – ENQUÊTE FORMULIER

Enquête Ervaringen Bouwregelgeving

Deze enquête gaat over uw ervaringen met diverse wijzigingen in de bouwregelgeving die op 1 januari 2003 van kracht zijn geworden. Het invullen van de enquête kost u ongeveer 15 minuten. De enquête start met enkele gegevens over uw werksituatie.

NAW-gegevens	1	Gegevens	
	1.1	Naam organisatie	
	1.2	Bij wat voor organisatie werkt u?	
		☐ overheid	☐ gemeente, binnendienst ☐ gemeente, buitendienst ☐ provincie ☐ rijksoverheid
		☐ bouw	☐ aannemer ☐ architect ☐ adviseur ☐ projectontwikkelaar ☐ toeleverende industrie
		☐ anders, n.l.....	
	1.3	Naam	
	1.4	Adres werk	
	1.5	Plaats werk	
	1.6	Telefoonnummer werk	
1.7	E-mail werk		

De vragen 2.1 tot en met 2.4 zijn algemene vragen over uw werk met bouwregelgeving.

2 Algemeen

2.1 Hoe lang heeft u in uw beroep reeds met de Woningwet en/of Bouwbesluit te maken?

- < 1 jaar
- 1-5 jaar
- 5-10 jaar
- >10 jaar

2.2 Welk deel van uw tijd besteedt u met behandeling van vraagstukken m.b.t. Woningwet en/of Bouwbesluit?

- <10%
- 10-50%
- 50-100%

2.3 Met welke onderdelen van de bouwregelgeving heeft u het meest te maken? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Bouwbesluit
- Woningwet
- Welstand
- overig (WRO, archeologie, natuur etc.)

2.4 Met welke aspecten van de Bouwregelgeving heeft u te maken? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Veiligheid
 - constructieve veiligheid
 - gebruiksveiligheid
 - brandveiligheid
 - overig, n.l.
- Gezondheid
- Bruikbaarheid
- Energiezuinigheid

2.5 Richten uw activiteiten zich op nieuwbouw of bestaande bouw? (meerdere antwoorden mogelijk)

- nieuwbouw
- verbouw
- bestaande bouw
- tijdelijke bouw

2.6 Met welke van de volgende categorieën gebouwen heeft u te maken in uw werk? (meerdere antwoorden mogelijk)

- woningbouw
- utiliteitsbouw
- bouwwerken zijnde geen gebouwen

algemeen

De vragen 3.1 tot en met 3.3 gaan over uw ervaring met het geconverteerde Bouwbesluit dat 1 januari 2003 van kracht is geworden.	
Bouwbesluit 2003	3 Bouwbesluit 2003 (conversie)
	3.1 Ervaart u de nieuwe (tabel) structuur van het Bouwbesluit als een verbetering, t.o.v. het Bouwbesluit 1992?
	☐ ☐ ja, want..... ☐ nee, want.....
	3.2 Is het Bouwbesluit volgens u door de tabelstructuur beter toegankelijk? (Kunt u dingen makkelijker vinden?)
	☐ ☐ ja, want ☐ nee, want.....
	3.3 Vindt u de teksten van de Bouwbesluitartikelen beter leesbaar?
	☐ ☐ ja, want..... ☐ nee, want.....
	3.4 Werkte u al voor 2003 met de prestatie-eisen voor utiliteitsbouw, zoals eerder gepubliceerd in 'Fase 2 Bouwbesluit' van 1992?
	☐ ☐ ja, want..... ☐ soms, want..... ☐ nee, want.....
	3.5 Werkt u nu met de prestatie-eisen voor utiliteitsbouw?
☐ ☐ ja ☐ soms, want..... ☐ nee, want.....	

De vragen 4.1 tot en met 4.9 gaan over uw ervaring met de Woningwet 2003. In de Woningwet 2003 is de zogenaamde twee fasen structuur ingevoerd. Deze gaat ervan uit dat een bouwvergunning in twee stappen wordt getoetst en verleend. Eerst volgt een RO en Welstandstoets. In het tweede deel vindt bouwkundig-technische beoordeling plaats. Daarnaast is een nieuw stelsel van typen vergunningen geïntroduceerd: er is nu sprake van vergunningvrije bouwwerken, licht vergunningsplichtige bouwwerken en regulier vergunningsplichtige bouwwerken. Voor de indiening van een bouwplan zijn zogenaamde indieningvereisten ingevoerd.

4 Woningwet 2003

Woningwet 2003

4.1 Hanteert u alleen met wettelijk vastgesteld standaard aanvraagformulier?

ja

nee, wel met een andere, n.l.
dit formulier is mij onbekend.

4.2 Kunt u met dit formulier de voor u relevante informatie opvragen?

ja

nee, want.....

4.3 Ervaart u de volgende elementen van Woningwet 2003 als een vooruitgang?

2 fasen structuur bouwvergunning onbekend/ja/nee, want.....

indieningsvereisten onbekend/ja/nee, want.....

welstandsnota onbekend/ja/nee, want.....

lichte bouwvergunningen onbekend/ja/nee, want.....

4.4 In de Woningwet 2003 is de categorie vergunningvrije bouwwerken aangepast. Vindt u deze aanpassing een verbetering?

ja, want.....

nee, want.....

deze wijziging is mij onbekend

4.5 Hoe ondersteunt u burgers die met vragen komen over vergunningsvrij bouwen?

eigen voorlichtingmateriaal

voorlichtingsmateriaal VROM

anders, n.l.

niet, want.....

4.6 In de woningwet is de zogenaamde twee fasenstructuur ingevoerd. Vindt u deze structuur een verbetering?

ja, want.....

nee, want.....

Daar heb ik nog geen ervaring mee.

4.7 Heeft u in uw werk te maken gehad met bouwvergunningvrij bouwen?

ja

nee

	<p>4.8 Heeft u in uw werk te maken gehad met licht vergunningplichtige bouwwerken?</p> <p>☐</p> <p>☐ ja</p> <p>☐ nee</p> <p>dit type bouwwerken is mij onbekend</p> <p>4.9 Voor bouwvergunningvrije en licht vergunningplichtige bouwwerken geldt de zogenaamde voor- kant/achterkant-benadering. Op www.vrom.nl vindt u hierover informatie. Vindt u deze benadering helder?</p> <p>☐</p> <p>☐ ja, want.....</p> <p>☐ nee, want.....</p> <p>deze benadering is mij onbekend</p>
--	---

De volgende vragen gaan over het welstandtoezicht in uw gemeente. Vanaf 2004 dienen de criteria voor een welstandstoets van een bouwplan opgenomen te zijn in een Welstandsnota.

welstand	<p>5 Woningwet/welstand</p> <p>5.1 Vindt u dat gemeenten voldoende worden ondersteund bij het maken van welstandbeleid?</p> <p>☐ ja, want.....</p> <p>☐ nee, want.....</p> <p>5.2 Welke informatiebronnen gebruikt u, heeft u daarbij gebruikt?</p> <p>☐ Nota 'Welstand Nieuwe Stijl'</p> <p>☐ www.welstand.org</p> <p>☐ anders, n.l.....</p>
----------	---

De volgende vragen gaan over gebruiksvergunningen. In een gebruiksvergunning wordt het (brand)veilig gebruik van een gebouw geregeld.	
gebruiksvergunning	<p>6 Gebruiksvergunning</p> <p>6.1 Is voor u duidelijk in welke gevallen er voor een gebouw een gebruiksvergunning moet worden aangevraagd?</p> <p>☐ ja, want.....</p> <p>☐ nee, want.....</p> <p>6.2 Is voor u duidelijk aan welke eisen moet worden voldaan voordat een gebruiksvergunning afgegeven wordt?</p> <p>☐ ja, want.....</p> <p>☐ nee, want.....</p> <p>6.3 Van welke aard vindt u de gebruiksvergunning vooral?</p> <p>☐ inhoudelijk (brandveiligheid)</p> <p>☐ procedureel</p> <p>☐ organisatorisch</p> <p>☐ anders, n.l.....</p> <p>6.4 Wie zou volgens u gebruiksvergunningen moeten verlenen?</p> <p>☐ afdeling Vergunningverlening of Bouw- en Woningtoezicht van de gemeente</p> <p>☐ de brandweer</p> <p>☐ anders, n.l.....</p>

De volgende vragen gaan over aanvullende bouwkundige eisen die in de praktijk gesteld worden.	
aanvullende bouwkundige eisen	<p>7 Aanvullende bouwkundige eisen</p> <p>7.1 Heeft u in uw praktijk te maken met verordeningen of andere aan de bouwregelgeving gerelateerde regelingen waarin ten opzichte van het Bouwbesluit aanvullende bouwkundige eisen worden gesteld?</p> <p>☐ ja, n.l. gesteld door.....</p> <p>☐ nee</p> <p>☐ onbekend of er sprake is van aanvullende eisen</p> <p>7.2 Krijgt u in de praktijk te maken met strijdigheden tussen nadere aanvullende regels en het Bouwbesluit?</p> <p>☐ ja, opgelegd door..... ga naar vraag 7.3</p> <p>☐ nee ga naar vraag 8</p> <p>7.3 Wat zijn voor u de belangrijkste strijdigheden waarmee u te maken heeft?</p> <p>1.....</p> <p>2.....</p> <p>3.....</p>

U wordt verzocht bij de volgende vragen aan te geven wat u de drie belangrijkste verbeteringen ('top 3') vindt in de nieuwe bouwregelgeving en tevens welke drie aspecten u zou willen schrappen uit de regelgeving.	
TOP 3	8 TOP 3
	8.1 Wat is uw top 3 van verbeteringen in de bouwregelgeving? 1 2 3
	8.2 Wat is uw top 3 van dingen die u zou willen schrappen uit de regelgeving? 1 2 3

De volgende vragen gaan over de voorlichting die het Ministerie van VROM geeft over de bouwregelgeving.	
voorlichting	9 Voorlichting
	9.1 Van welke voorlichtingsmiddelen maakt u gebruik en wat is uw oordeel hierover? (meerdere antwoorden mogelijk, omcirkelen wat van toepassing is)
	☐ Brochures goed/voldoende/matig/slecht ☐ Praktijkboeken goed/voldoende/matig/slecht ☐ Internet (www.vrom.nl) goed/voldoende/matig/slecht ☐ Bouwvergunningen online goed/voldoende/matig/slecht ☐ Nieuwsbrief Bouwen met Kwaliteit goed/voldoende/matig/slecht ☐ Bouwbesluit online goed/voldoende/matig/slecht
	9.2 Vindt u dat er voldoende voorlichting door de rijksoverheid is geweest rond de Woningwet en het Bouwbesluit?
	☐ ja ☐ nee, want.....
	9.3 Heeft u of mensen in uw organisatie opleidingen gevolgd over het nieuwe Bouwbesluit?
	☐ ja, n.l bij..... ☐ nee, want.....

Hieronder heeft u de mogelijkheid aanvullende opmerkingen of een toelichting te noteren.		
opmerkingen		

Hiermee bent u aan het einde gekomen van de enquête. Ik wil u hartelijk danken voor uw medewerking.

Gelieve de enquête te retourneren aan:

Damen Bouwcentrum

t.a.v. dhr. J.W.C. van Gurchom

Antwoordnummer 10133

2600 VB DELFT